

Úvodník

Anton Vydra

O náročnosti

Portugalský inštitút v Bratislave práve vydal ďalší zo zaujímavých prekladov vo svojej knižnej produkcii: román *Na konci sveta* od Antónia Loba Antunesa. Kniha vyšla prvýkrát v roku 1979 a bola výrazne autobiografická. V jednej pasáži sa nachádzajú tieto slová: „Pokiaľ ide o filozofiu, moja milá, stačí nám novinový úvodník, v ktorom je myšlienok ako Eskimákov na púšti Gobi. Zložité myšlienky nám tak vyčerpávajú mozog, že si pri jedle otvárame ampulky s výživovými doplnkami, aby sme si naštartovali myslenie.“ S týmito Antunesovými slovami otváram teraz svoj úvodník aj ja. Ani v ňom nebude myšlienok viac ako tých Eskimákov na púšti, no predsa len sa chcem pri tomto citáte na okamih pristaviť.

V poslednom čase pozorujem dvojaký spoločenský pohyb: na jednej strane všade počujeme o tom, aké ťažké je pre dnešného človeka sústrediť sa na ťažšie a dlhšie žánre, na druhej zas počuť volanie po hlbších textoch a vyjadreniach. Je v tom zvláštny rozpor. Nedokážu nás už upútať náročné texty a dlhé prednášky, preferujeme dynamické, rýchle, sloganovité, kurzorické výklady, ktoré sú schopné udržať našu pozornosť pri živote. Čokoľvek „pomalšie“ pôsobí nudne a ubíjajúco, možno až staromódne. No to je iba prvá strana mince.

Tá druhá je tým opačným očakávaním: keďže nám vzrástla plytkosť a všetky tie dynamické textové či verbálne prejavy nám viac či menej iba prefrčali pred našimi očami, ušami, mozgami a životmi, hľadáme zmysel aj v niečom náročnejšom, o čom už tušíme, že sa to vytráca, prípadne úplne vytratilo. Aby sme tú náročnosť boli schopní zachytávať, musíme sa opätovne naučiť trpezlivosti, sústredenej pozornosti, pomalému čítaniu a počúvaniu, ktoré sa zastavuje za každou neľahkou vetou a premýšľa o nej.

Tieto dva protipohyby v nás sa dostávajú celkom prirodzene do konfliktu. Zrýchľujúce trendy súčasného života nás ženu vpred a nedovoľujú nám zdržiavať sa pri minucióznostiach, no z opačnej strany ich brzdí narastajúca frustrácia z povrchných preletov cez témy, dejiny, problémy, texty či argumentácie.

Antunes mi svojimi slovami tento náš spoločenský rozpor pripomenul a prinútil ma premýšľať o ňom. Prekladateľka jeho románu Jana Benková Marcelliová v doslove ku knihe citovala iné jeho slová, ktoré nie sú nepodobné tým spomenutým na začiatku – dopĺňajú ich: „Písanie je veľmi ťažké. Pokúšame sa rozprávať o veciach, ktoré nemajú so slovami nič spoločné, predchádzajú im. Môžeme nanajvýš obklúčiť pocity slovami. Vzdialenosť medzi intenzitou toho, čo v živote cítíme, a tým, ako to dokážeme vyjadriť slovami, je vždy obrovská.“

Ak ste v tomto úvodníku našli čo i len jedného Eskimáka na púšti Gobi, tak nebol márný. Verím, že viacerých objavíte aj v jesennom čísle Ostia. Prajem vám príjemné prehrýzanie sa jeho textami. Náročnosť je prekážka a prekážky sú o prekonávaní – a prekonávanie prekážok je o človeku.

doc. Mgr. Anton Vydra, PhD.

Katedra filozofie

Filozofická fakulta

Trnavská univerzita v Trnave

Hornopotočná 23

918 43 Trnava

e-mail: tonovydra@gmail.com